

Слюсаренко В. А.,
здобувач освітнього ступеня «магістр»,
Інститут Управління державної охорони України
Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
м. Київ

Науковий керівник:
Микитюк М. А.,
доктор юридичних наук, доцент,
професор спеціальної кафедри 1,
Інститут Управління державної охорони України
Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
м. Київ

ПСИХОЛОГІЧНИЙ ПОРТРЕТ У ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНАХ

Проведені дослідження свідчать, що важливим пріоритетним напрямом удосконалення діяльності по розслідуванню серійних вбивств є використання психологічного портрету та психологічного профілю. Водночас в дослідженнях Н. Жержа і А. Столяренко справедливо вказується, що чинне кримінальне процесуальне законодавство, існуючі нормативні документи безпосередньо не регламентують діяльність зі складання психологічних портретів і їх використання в правоохоронній діяльності. Проте юридична практика все більше стала використовувати даний метод у складних випадках розкриття і розслідування серійних злочинів. Відомо, що психологічний портрет і результати його використання не є доказом у справі, однак можуть в повній мірі успішно застосовуватися для пошуку інших доказів, а також здійсненні оперативних і слідчих дій з метою викривання винних [1, с. 173; 2, с. 342].

У свою чергу І. Фурманов та І. Метлицький звертають свою увагу, що принципово важливо розрізнати такі категорії як «психологічний портрет» та «психологічний профіль». Модель суб'єкта злочину має узагальнений характер і використовується фахівцями в області криміналістичної тактики і методики як універсальна статична основа розслідування злочинів. Тим часом в юридичній психології модель особистості злочинця має динамічний характер, відображаючи: а) процес її криміналізації; б) безпосередньо генезис злочинної поведінки з позиції взаємодії злочинця і жертви. З такою моделлю і слід співвідносити поняття «портрет» і «профіль» конкретного злочинця (встановленого і розшукуваного) [2].

Як зазначає Г. Чувак перша спроба створення психологічного профілю злочинця в сучасному сенсі була зроблена поліцейським хірургом Т. Бондом в 1880-х роках [3]. Для повноти дослідження Г. Чувак наводить інформацію з праці К. Бартола [4], що під час Другої світової війни Управління стратегічних служб США також практикувало психологічне профілювання, головним чином, для складання характеристик ворожих воєначальників і їх схильностей. Далі Г. Чувак посилаючись на В. Образцова [5] вказує, що як метод розшуку злочинця психологічний портрет став активно використовуватися в криміналістичній

практиці з 50-х років ХХ століття. Витоки наукових розробок у цій галузі пов'язані з ім'ям психіатра з Нью-Йорка А. Брусселя, який вперше склав в 1956 році психологічний профіль реального злочинця Жоржа Метескі.

Як зазначає В. Сулицький, що процес зі складання психологічних портретів злочинців є одним з основних напрямів криміналістичної психології, та в процесі здійснення інтегрованого психологічного аналізу потрібно дотримуватися чітких психологічних принципів [6]. Зазначені принципи є доцільними і при складанні психологічного профілю невідомого злочинця.

Підсумовуючи вище викладене вважаємо, що в процесі розслідуванні серійних вбивств залучення відповідних спеціалістів (експертів-криміналістів, експертів-психологів, профайлерів) є вкрай важливим. Тому що такі спеціалісти можуть допомогти не скільки безпосередньо виявити та затримати серійних вбивць, а сприяти направленню слідства у вірному напрямі.

Список використаних джерел

1. Прикладная юридическая психология / Столяренко А. М. М.: Изд-во «Юнити – Дана», 2001. С. 342.
2. Фурманов И. А., Метлицкий И. Е. Выбор жертвы как информативный признак при разработке психологического профиля серийного преступника. *Журн. Белорус. гос. унта. Философия. Психология.* 2017. № 1. С. 99. URL :<https://elib.bsu.by/bitstream/123456789/180914/1/98-102.pdf>
3. Чувак А. И. Психологический портрет преступника: достоинства и недостатки. Социально-экономические и правовые исследования. Мн.: БІП Институт правознавства, 2009. № 2. С. 65. URL: <https://law.bsu.by/pub/24/Chuvak-4.pdf>
4. Бартол К. Психология криминального поведения. СПб: Прайм ЕВРОЗИАН, 2004. С. 206.
5. Образцов В. А., Богомолова Н. Н. Криминалистическая психология. Издательства: Юнити-Дана, Закон и право 2002 г. С. 81.
6. Сулицький В. В. Психологічний портрет злочинця. Соціальна психологія. Ноб. Київ: Український центр політичного менеджменту, 2005. С. 167.